

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (1821-1930)

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 19^ο ΑΙΩΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πλαγιότιτλοι ενότητας ανά παράγραφο (σελ.116)

- «Στη διάρκεια της Επανάστασης... στις περιοχές αυτές» / *Χώροι προέλευσης προσφυγικών μετακινήσεων προς στην Ελλάδα και οι αιτίες που τις προκάλεσαν, κατά το 19^ο αιώνα.*
- «Για τις προσφυγικές αυτές... του νέου ελληνικού κράτους» / *Λόγοι περιορισμένων πηγών για τις μετακινήσεις του 19^{ου} αιώνα και η σημασία της άφιξης προσφύγων για το ελληνικό κράτος.*

Ερωτήσεις ανάπτυξης /απαντήσεις

1. Ποιοι ήταν οι λόγοι του προσφυγικού ρεύματος προς την Ελλάδα κατά το 19^ο αιώνα αλλά και ποια η σημασία του για το νέο ελληνικό κράτος; **ΑΠ:** «Στη διάρκεια... του νέου ελληνικού κράτους», σελ. 116.
2. Ποιες περιοχές αποτέλεσαν χώρους προέλευσης προσφύγων κατά το 19^ο αιώνα και γιατί; **ΑΠ:** «Στη διάρκεια της Επανάστασης... στις περιοχές αυτές»,σελ.116.
3. Να εξηγήσετε γιατί οι ιστορικές πηγές για τις μετακινήσεις πληθυσμών του 19^{ου} αιώνα προς την Ελλάδα είναι περιορισμένες και, τη σημασία τους για το κράτος. **ΑΠ:** «Για τις προσφυγικές μετακινήσεις του 19^{ου} αιώνα... του νέου ελληνικού κράτους», σελ.116.

Ερωτήσεις του τύπου Σωστό-Λάθος

1. Οι ομαδικές μετακινήσεις κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 αποτελούν αφετηρία του προσφυγικού ζητήματος. **Σωστό Λάθος**
2. Το προσφυγικό ρεύμα κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 προερχόταν αποκλειστικά από τη Μικρά Ασία. **Σωστό Λάθος**
3. Οι ενέργειες των Τούρκων κατά των Ελλήνων όσο διαρκούσε η Επανάσταση εντάσσονταν σ' ένα γενικότερο σχέδιο εκρίζωσης όπως ακριβώς και κατά την περίοδο 1914-1922. **Σωστό Λάθος**
4. Τα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα του Αγώνα απασχόλησαν περισσότερο τους ιστοριογράφους της εποχής. **Σωστό Λάθος**
5. Η διαδικασία συγκέντρωσης και συγχώνευσης των ελληνικών πληθυσμών κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα στην Ελλάδα υπήρξε αρνητική για τη συγκρότηση του νέου ελληνικού κράτους. **Σωστό Λάθος**

Α. ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (1821-1827)

1. Πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία, την Κωνσταντινούπολη και την Κύπρο

Πλαγιότιτλοι ενότητας ανά παράγραφο (σελ.117-118).

- «Μετά την ... επιθέσεις των ατάκτων» / *Λόγοι που ώθησαν τους Τούρκους σε βιαιοπραγίες εναντίον των Ελλήνων των περιοχών των δυτικών μικρασιατικών παραλίων, επί Ελληνικής επανάστασης και τα προσφυγικά ρεύματα προς διάφορα μέρη (Λέσβο, νησιά Αιγαίου, Πελοπόννησο, Ψαρά, Σάμο).*
- «Στο προσφυγικό ... Γαλλίας» / *Πρόσφυγες από Κωνσταντινούπολη και Κύπρο.*
- «Στην Γ΄... δεν το προώθησε» / *Εκπροσώπηση προσφύγων στη Γ΄ Εθνοσυνέλευση (Τροιζήνας), τα αιτήματά τους και αποτυχία προώθησης αυτών.*
- «Οι Μικρασιάτες... σημαντική» / *Τα προβλήματα επιβίωσης των Μικρασιατών προσφύγων στα χρόνια της Επανάστασης αλλά και η προσφορά τους στον ελληνικό πολιτισμό.*

Ερωτήσεις ανάπτυξης /απαντήσεις

1. Ποιοι λόγοι υποκίνησαν τους Τούρκους σε βιαιοπραγίες εναντίον του ελληνικού στοιχείου των μικρασιατικών παραλίων και ποιοι πληθυσμοί μετακινήθηκαν προς την Πελοπόννησο και σε νησιά του Αιγαίου; **ΑΠ** «Στη διάρκεια της ... επαναστατημένη Ελλάδα»,σελ.116 **ΚΑΙ** «Τη μικρασιατική... κυρίως Ελλάδα», σελ.116 **ΚΑΙ** «Μετά την εξέγερση... ατάκτων», σελ. 117.
2. Σε ποιες περιοχές κατευθύνθηκαν οι πρόσφυγες από την Κωνσταντινούπολη και την Κύπρο, την ίδια περίοδο; **ΑΠ** «Στο προσφυγικό ρεύμα... και της Γαλλίας», σελ.117.
3. Ποια ήταν τα αιτήματα των προσφύγων στη Γ΄ Εθνοσυνέλευση και τι είδους προβλήματα επιβίωσης αντιμετώπισαν ειδικά οι Κυδωνιείς ; **ΑΠ** «Στην Γ΄... υπήρξε σημαντική», σελ. 117-118.

Ερωτήσεις του τύπου Σωστό-Λάθος

1. Η εμφάνιση ελληνικών πλοίων κοντά στις Κυδωνίες εξώθησε τους Τούρκους σε μέτρα τρομοκράτησης των ελληνικών πληθυσμών. **Σωστό Λάθος**
2. Στις αρχές του Ιουνίου 1821, καταστράφηκε η πόλη των Κυδωνιών. **Σωστό Λάθος**

3. Οι Σμυρνιοί διασκορπίστηκαν μόνο σε διάφορα νησιά του Αιγαίου πελάγους. **Σωστό Λάθος**
4. Οι Φαναριώτες που συνέρρευσαν στην επαναστατημένη Ελλάδα διακρίθηκαν στην πολιτική οργάνωση του επαναστατημένου έθνους. **Σωστό Λάθος**
5. Όλοι οι Μικρασιάτες πρόσφυγες, επί περιόδου Γ' Εθνοσυνέλευσης, ζητούσαν να προσδιοριστεί τόπος για ίδρυση συνοικισμών. **Σωστό Λάθος**
6. Η προσφορά του μικρασιατικού στοιχείου επέδρασε σημαντικά στην πνευματική ζωή της Ελλάδας. **Σωστό Λάθος**

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΗΣ ΠΗΓΩΝ

1. Λαμβάνοντας υπόψη τις ιστορικές σας γνώσεις και τα παρακάτω κείμενα, να καταγράψετε τους λόγους που οι Τούρκοι έλαβαν μέτρα τρομοκράτησης ειδικά απέναντι στους κατοίκους των Κυδωνιών, καθώς και τα προβλήματα που οι Κυδωνιείς πρόσφυγες αντιμετώπισαν στην Ελλάδα.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Κυδωνιείς πρόσφυγες στην Ύδρα

Επιστολή των Ύδραίων προκρίτων προς τους προκρίτους άλλων νησιών.

«Με απαρηγόρητον λύπην προς σας λέμεν την ελεεινή και αθλιεστάτην κατάστασιν των χριστιανών αδελφών μας Κυδωνιατών και Μοσχονησιωτών, όπου εχθές εμετακόμισεν όλος ο ελληνικός στόλος εις την εδώ νήσον μας υπέρτας είκοσι πέντε χιλιάδες ψυχές. Και πολλοί εξ αυτών λαβωμένοι, εξόν τους σκοτωμένους, τους οποίους εβάλαμεν εις ιατρούς, τους δε επίλοιπους τους εβγάλαμεν εις την γην δια να ρεπποζάρουν και να γνωρισθούν τα παιδιά με τις μητέρες των και αι γυναίκες με τους άνδρες των, όπου τη αληθεία αδελφοί, σας λέμεν κλέγει τινας να παρατηρή την αξιοθρήνητον κατάστασιν».

Ιστορικό Αρχείο Ύδρας, τόμ. 7, σ.199.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Κυδωνιείς πρόσφυγες στην Αίγινα

Στην Αίγινα, όπου είχαν καταφύγει πολλοί Κυδωνιάτες, μετά από λίγο καιρό οι δημογέροντες άρχισαν να απαιτούν να πληρώνουν οι πρόσφυγες φόρο. Η γραμματεία επί των Εσωτερικών, όπου οι Κυδωνιάτες διαμαρτυρήθηκαν, διέταξε τη φορολογική απαλλαγή τους με την αιτιολογία ότι «και οι του επιουσίου στερούμενοι να αφεθούν ήσυχoi και ελεύθεροι από κάθε άλλην είσπραξιν».

Άννα Παναγιωταρέα, Προσφυγικές μαρτυρίες από Κυδωνιάτες πρόσφυγες του 1922, Όταν οι αστοί έγιναν πρόσφυγες, εκδ. Παρατηρητής, σ.53.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Η «ένδεια» των Κυδωνιών προσφύγων

Εκ των Μικρασιατών προσφύγων οι Κυδωνιείς υπέφερον οικονομικώς περισσότερο, διότι εξηναγκάσθησαν εις βίαιον εκπατρισμόν. Οι άλλοι, επειδή προεμελέτησαν την αναχώρησίν των, είχαν τον καιρόν να συνάξουν και συναποκομίσουν τα πολυτιμότερα των αυτών πράγματα.

Απ. Βακαλόπουλος Πρόσφυγες και Προσφυγικόν Ζήτημα κατά την Επανάστασιν του 1821, Ιστορική Μελέτη, Εν Θεσσαλονίκη 1939, σ.17

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

*ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΚΥΔΩΝΙΕΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟ*

«Οι εν Αιγίνη πρόσφυγες Κυδωνιείς προς το Βουλευτικόν

Προστρέχομεν λοιπόν υπό την σκέπην της φιλευσπλάχνου μητρός μας και θερμοίς δακρύοις παρακαλούμεν ελέω όμματι να επιβλέψη εις τα απείρους δυστυχίας μας· ηξεύρει καλώς ότι είμεθα άνθρωποι χωρίς πατρίδα, χωρίς υποστατικά, χωρίς οσπήττιον, χωρίς ένδυμα, αν με το μικρότατον και ψευδές εμπόριόν μας, ή με τα μικρά μας πλοία κερδίσωμεν μικρόν τι κέρδος, πού τάχα πρώτον να το δώσωμεν; Εις τροφήν των παιδων και των γυναικών; Εις ενδύματα; Εις ενοίκιον; Ή εις άλλα καθημερινά αναγκαία; Λάβετε λοιπόν, λάβετε την ενδεχομένων δι' ημάς υπεράσπισιν, ελευθερώσατέ μας από τας των Αιγινιτών πολλάς καταχρήσεις, επιτάξατε αυτούς να απέχωσι του λοιπού από ημάς και να μην ζητούσιν ό,τι θέλει το κέφι των...

1825 Σεπτεμβρίου 29, εν Αιγίνη.

*Οι εν Αιγίνη παροικούντες Κυδωνιείς και Μοσχονησιώται
οι ευπειθέστατοι πατριώται».*

2. Λαμβάνοντας υπόψη τα παρακάτω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφέρετε την τύχη των Σμυρνιών προσφύγων από τη στιγμή της διαφυγής τους από τις εστίες τους αλλά και κατά την περίοδο της Γ΄ Εθνοσυνέλευσης (1826-1827).

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Η εμπορική ακμή της Σμύρνης

Το λιμάνι της Σμύρνης, το δεύτερο σε εμπορική σημασία μετά την Κωνσταντινούπολη στην Οθωμανική αυτοκρατορία, είχε προκαλέσει το ενδιαφέρον